

Pöytäkankaan suvun historiaa

Pöytäkankaan nimi ja alue, joka sijaitsee RitolaHallista Julmalantielle ja leveyssuunnassa aina Kalajärvelle ja Haukinevalle asti, ei välttämättä sano monille Peräseinäjokisille mitään, mutta alueella on koettu monenlaista elämänmenoa jo vuosisatojen ajan. Pöytäkankaan väkeä ei ole koskaan tunnettu erikoisista kohuista tai hienoista viroista, vaan nöyrästä ja ahkerasta työnteosta, joka on monin paikoin vaikuttanut laajasti Peräseinäjoen elinkeinoelämään ja muuhun toimintaan.

Pöytäkankaan tila oli manttaalin omistuksessa, ja sen sai vuonna 1776 omakseen Ilmajoen papin renkinä ollut jalasjärveläislähtöinen **lisakki Lehtimäki** (s. 1735). Hänelle syntyi kaksi lasta, joista tytär **Klaara** (s. 1767) muutti Jalasjärven Jokipiisiin ja poika **Matti** (s. 1765) peri tilan. Matin kahdeksanlapsisesta katraasta vanhin poika **lisakki** (s. 1787) peri päätilan, ja siihen aikaan uskomattoman lähes 90-vuotisen iän saavuttaneen **Kreeta**-tyttären (s. 1792) hurmasi tarinoiden mukaan Pietarsaaresta Suomen sodan aikaan venäläisten marssittama ruotsinkielinen sotavanki **Simo** (s. 1784). Hänestä liikkuu monia tarinoita, ja olisi mielenkiintoista tietää mistä hänelle lätkäisty Julmala-nimi juontaa juurensa. Tarinoiden mukaan hän oli tullut rengiksi metsiä pitkin uiden jokienkin yli ja löytänyt Pöytäkankaan, ja oltuaan isokokoinen, voimakas ja teräväpiirteinen mies annettiin hänen nimekseen Julmala. Todellisuudessa hänestä on tehty muuttokirja Alavudelta Peräseinäjoelle rengiksi saapumisen aikaan, mutta hänen isänsä on dokumentoitu olleen ammattisotilas. Tarinat ovat siis voineet perimätiedossa pompsahtaa sukupolven eteenpäin. Simo kyllä Kauhavalla synnyttyään muutti jo vauvana Pedersöreen, mutta vietti kuitenkin pitkän aikaa lapsuudestaan Alavuden Sapsalammella äitinsä uuden miehen talossa.

Julmaloiden raivatessa torpan markkia elämä Pöytämäellä jatkui vauraammin muun muassa lisakin pojan **Emanuelin** (s. 1823) puhtaudesta tarkan vaimon Yli-Pöytäkankaan (nyk. Koivisto) talossa järjestämien hienojen pitojen merkeissä ja

vierailevat työmiehetkin saivat syödä kyllin. Emanuelin naimaton **Emanuel**-poika (s. 1853) peri talon ja kihniänkyläläisen **lisakki Ala-Liikalan** kanssa naimisiin mennyt **Kustaava**-tytär (s. 1856) peri maata, johon rakennettiin Liikalan talo.

Toinen poika **Sameli** (s. 1830) asui Keski-Pöytäkankaan (nyk. Mäkelä) talossaa. Hänellä oli kolme tytärtä ja yksi poika, lisakki (s. 1856) joka rakensi Ala-Pöytäkankaan talon, mutta myi sen Saarille ja muutti Ylivieskaan. Samelin lapseton tytär **Susanna** (s. 1852) peri Keski-Pöytäkankaan talon miehensä Siimonin kanssa, mutta he joutuivat myymään sen Mäkelöille taattuuan nurin mennyttä Kärjenkosken sahaa. Näin pikku hiljaa Pöytäkangas-nimiset katosivat kuvioista.

Pöytäkanas maat ulottuivat lähes vanhaan Kalajärveen asti ja maita jäikin tekoaltaan alle.

Julmalanmäellä Simon ja Kreetan myös yli 80-vuotiaaksi elänyt tytär Justiina (s. 1821) otti tilan haltuun, sillä hänellä oli viisi siskoa ja yksi poika, joka oli 5-vuotias isänsä kuollessa eivätkä traagiset ihmiskohtalot nälkävuosineen hänen jälkeläisiäänkään vältäneet. Hän pystytti tuvan (**Linjasaari**) Koukkarinmäelle Kihniänjoen perukoille muutaman kivenheiton päähän Julmalasta. Justiina haki miehekseen Jalasjärvellä Finskan talon renkinä olleen Valkaman talosta kotoisin olleen **Joosepin** (s. 1812). Heidän lapsenlapsensa **Serafiia** synnytti Peräseinäjoen suurimman urheilusankarin **Ville Ritolan**.

Julmalan tilaa jatkoi heidän poikansa **Sameli** (s. 1837), sillä taas tyttäriä oli runsaasti ja poikia vain Sameli isänsä kuoleman jälkeen syntyneen **Frans-**pojan (s. 1851) kuoltua yhdeksänvuotiaana. Samelin vaimo Anna **Heikin** (s. 1800) tytär-tuli "Mettä-Julmalasta", jotka olivat Alajärven Storhökistä Haukinevalle tultuaan ottaneet Julmala-nimen, mutta eivät kuitenkaan olleet sukua Simo Julmalalle tai hänen jälkeläisilleen. Heikin veljen lisäksi perhe otti nimen Ilomäki.

Samelin yhdestätoista lapsesta esikoinen **Iisakki** (s. 1860) käytti nuoruutensa kovaan työntekoon kivitöiden parissa, ja hän ottikin vasta vaurastuttuaan nuoremman vaimon eikä heille enää lapsia siunaantunut. Hän eli "Kivi-lisu" oli tunnettu siltojen, kirkkojen (mm. Karkun kirkko) ynnä muiden paikkojen kivitöiden tekijä ympäri Suomen. Monesti pitkiäkin matkoja kuljettiin kävellen, joten kävelymatka Seinäjoelle ja takaisin ei ollut matka eikä mikään. Viitalankylään veljeksistä muutti Salmi-nimen myöhemmin

ottanut **Juho** (s. 1864), jonka perhekuntaa nälkävuodet koettelivat huolella. Sisarusparvesta muutama päätyi aina Ameriikan mantereelle asti. Sieltä tulleissa kirjeissä (joiden lähettäminen ei ollut halpaa) kyseltiin kuulumisten lisäksi usein myös perintöasioista.

Edvard Julmalan perhe oli runsaslukuinen.

Julmalan tilaa jäi hoitamaan nuorempana myös kivitöiden parissa kunnostautunut (mm. kiviopyykitti kaikki talot Seinäjoelle asti) **Edvard** (s. 1875) ja kivenheiton päähän Kihniänjoen varteen oman Rantasaari-nimisen tupansa perusti **Matti** (s. 1873), jonka jälkeläiset pitivät yksissä tuumin pientä tilaansa pystyssä aina 70-luvulle saakka.

Eero (oik.) ja Alpo (vas.) jatkoivat suvun kivityöperinnettä. Tämä kuva on otettu kälviäläisellä siltatyömaalla.

Edvardin lapsista sodassa kaatuivat **Eero** (s. 1911) ja Vapaudenristillä palkittu korpraali **Alpo** (s. 1913), jotka olivat taitavia hautakivenveistäjiä ja puuhailivat kivitöiden parissayhdessä veljiensä kanssa. Heidän kuoltua kivityöt Julmalan suvussa pikku hiljaa loppuivat, kun sementti alkoi jyllätä hautakivialalla. Edvard eleli Julmalanmäellä elämänsä loppuun asti ehtien ennen kuolemaansa olla mukava ja tarinoita kertova paappa tilaa jatkaneen poikansa Arvon lapsille. Arvon pojat työllistyivät nuorina miehinä vuoron perään vanhimman veljensä Tasobeton-raudoitusfirmaan (myöhemmin Pohjanmaan raudoite).

Joen toisella puolella Jokiniemessä miehensä Toivon kanssa asusti Arvon vanhin sisko **Maija** (s. 1904), joka menehtyi kaksostensa synnytyksessä ja muutaman vuoden päästä myös heidän isänsä kuoli, joten lapset asuivat sen jälkeen jonkin aikaa Julmalassa. Vanhin Jokiniemen pojista perusti menestyneen Jokiniemi Motors -liikkeen Seinäjoelle.

Pöytämäellä Saaren, Liikalan ja Myllyniemestä tulleen Koiviston (jolle naimaton Emanuel myi tilansa) väki jatkoi tilojen pitoa. Julmalan väen kanssa tehtiin yhteistyötä monenlaisen työn ja virallisten asioiden parissa. Huvinpito ei rankkoina sodanjälkeisinä aikoina nykyajan

tapaan jokapäiväistä. Julmalan emäntä **Ainikin** ehti vasta vanhemmalla iällä syventymään rakastamansa taideharrastuksen pariin, ja hän maalasi useita upeita tauluja, runoili sekä kirjoitti myös Peräseinäjoen Joulu -lehteen mm. kotitiensä Ågreninmäen ahkerista ihmisistä.

Jo edesmennyt Rauno Koivisto esitteli livarin mäntyjä JP-Kunnallissanomien juttua varten.

Ammoisista ajoista on jäljellä enää nykyisen Haapamäen talon tontilla olevat ”livarin männyt”, joita edeltävä mutka on aikojen saatossa syössyt useamman auton päin puuparkoja. Puut on nimetty Lapuan liikkeen johtohenkilön livari Koiviston mukaan, sillä hän ajoi mäntyyn törmännyttä autoa. Moni lähistöllä asunut muistaa kiipeilleensä näissä männyissä.

Lennart Isoniemi kolaroi vuonna 1927 livarin mäntyihin ja auto taisi olla entinen sen jälkeen.